

FATOS KONGOLI
VEPRA

I HUMBURI
ROMAN

2

BOTIMET TOENA

FATOS KONGOLI

VEPRA

1. Ne të tre - *roman*
2. I humburi - *roman*
3. Kufoma - *roman*
4. Dragoi i fildishtë - *roman*
5. Ëndrra e Damokleut - *roman*
6. Lëkura e qenit - *roman*
7. Te porta e Shën Pjetrit - *roman*
8. Jetë në një kuti shkrepësesh - *roman*
9. Në pritje të Nostradamusit - *tregime*
10. Karuseli - *roman*
11. Bolero në vilën e pleqve - *roman*
12. Iluzione në sirtar - *autobiografi*
13. Si-do-re-la - *roman*
14. Njeriu me fat - *roman*
15. Gjemia e mbytur - *roman*
16. Gënjeshtarë të vegjël - *roman*
17. Kapitulli i Amerikës - *autobiografi*
18. Stinë pandemie - *roman*
19. Misteri i mjellmës - *roman*
20. Ballo me maska ose shakaja e fundit - *roman*

FATOS KONGOLI
VEPRA

I HUMBURI

roman

2

BOTIMET TOENA

Botim i veçantë në kuadër të Veprës.

Botuese: Irena Toçi

Redaktore letrare: Arlinda Rrushi

Përkujdesja grafike dhe kopertina: Gea Qëndro

ISBN 9789928960467

© AUTORI dhe BOTIMET TOENA

Të gjitha të drejtat janë të rezervuara. Nuk lejohet shumëfishimi me asnjë lloj mjete apo forme, as me fotokopje, pa lejen me shkrim të mbajtësit të copyright-it.

BOTIMET TOENA

Rr. "M. Gjollesha", nr. 71, Tiranë 1023

ose K. Postare 1420

Tel.: +355 67 70 70 884

botimet.toena@gmail.com

toena.porosionline@gmail.com

<https://toena.al>

Mars 1991

Vjen një ditë kur njeriut i duket se i ka larë hesapet me botën, i është mbyllur cikli dhe nuk ka më kuptim të ripërtypë të kaluarën. Për më tepër kur në jetën e tij nuk ka diçka që do t'u vlente të tjerëve. Atëherë ç'kërkon, do të pyesni ju.

Asgjë. Thjesht një rrëfim.

Para dy muajsh, miku im Dorian Kamberi, inxhinier mekanik, baba i dy fëmijëve, një mëngjes ia hipi transoqeanikut "Partizani" dhe kapërceu detin familjarisht. Sikur të mos pendohesha çastin e fundit, mbase edhe unë sot do të gjendesha diku në ndonjë kamp refugjatësh në atë vend të ëndërruar, të quajtur Itali, ose gjetkë, nëpër Evropë, andej-këndej, së bashku me turmat e bashkatdhetarëve të mi. Por çastin e fundit, tek rrinim rrasur pas njëri-tjetrit, i thashë Dorianit se do të zbrisja. Dori mbase as që e ka marrë vesh ç'i thashë. Pas një odiseje peripecish nga qyteza jonë deri këtu, me ngordhjen përbrenda, fjalët e mia tingëllonin absurde, po të qe dikush tjetër në

vend të mikut tim, do të më kishte flakur në det. Mirëpo Dori heshti. Më vështroi me sytë e zbrazur, e ndërkaq unë ndjeva në zverk ngrohtësinë e lagësht të urinës së djalit të tij të vogël, të cilin vazhdoja ta mbaja kalaqafë.

Pavendosmëria ime dukej sheshit. Jam i sigurt se në ato çaste zëri im, fytyra, shprehnin të kundërtën e asaj që thosha. Një përpjekje sado e vogël e Dorit, për të ma kthyer mendjen, do të kishte mjaftuar që unë të tërhiqesha nga një vendim i marrë pa e ditur as vetë përse. Në këtë mes malli për gurët e sokakut, si thuhet, s'hynte fare. Nuk ndieja asgjë dhe shpirtin e kisha më të zbrazur se sytë e Dorit. Ky s'lëvizi të më mbante. Dhe unë zbrita. Me zverkun të lagur nga urina e djalit të tij të vogël. Pastaj qëndrova i strukur në një cep të skelës duke vështruar grupet e fundit të ikanakëve, që nxitonin t'ia hipnin transoqeanikut. Kur vapori lëvizi e u largua sa nuk shquheshin më fytyrat e njerëzve, një lëmsh m'u mblodh në fyt. Me kokën midis duarve, dënesa. Gjatë, rëndshëm. Ato çaste nuk i rashë në të se kisha vite pa dënesur. Shpirti më qe tharë, prej kohësh kujtoja se s'do të kishte gjë në botë për të cilën të mund të derdhja një pikë loti. Dikush që kaloi aty pranë më vuri dorën në sup, tha se puna ime rregullohej, pasdite nisej një tjetër vapor.

Ndaj të ngrysur, u ktheva në qytezë. Ashtu si largimi, edhe mbërritja ime nuk ra në sy. Syrgjyni i Dorian Kamberit familjarisht u mor vesh të nesërmen. Komentet për këtë

nuk zgjatën shumë. Dikush e shau, dikush e mburri, dikush ia pati zili. Thashethemet e rastit i ndoqa me ndjesinë e atij hajdutit që ka marrë pjesë në një vjedhje e rri e dëgjon gomarllëqet e të tjerëve. Për herë të parë, në jetën time prej beqari dyzetvjeçar, ruajta brenda vetes një të fshehtë. Mbase të fshehtën e vetme që qyteza nuk ma mori vesh. Dhe s'do ta merrte vesh kurrë nëse s'do të më mbushej mendja të bëja këtë rrëfim. Që unë mund të nisesha e t'ia hipja vaporit për t'u zhdukur nga sytë këmbët, në përgjithësi në qytezë kurrkush s'do të habitej. Ama që unë të marr rrugët, të hipi në vapor, pastaj befaz të zbres, jo, këtë kurrkush nuk do ta besonte. Edhe Dori, nëse e ka kuptuar ç'i thashë, nuk e ka besuar se vërtet do të zbrisja. Por ndoshta ka menduar se me plogështinë time do të isha për të një barrë më e madhe se familja e vet, prandaj nuk bëri as përpjekjen më të vogël për të më mbajtur.

Sidoqoftë, unë mbeta dhe të nesërmen këmbët më çuan në varreza. Do të mendoni se ja, më mbajtën për të mos ikur kushedi ç'varre të të parëve, kushedi ç'nostalgjira. Kjo, fatkeqësisht, nuk është e vërtetë. Varret e të parëve, nostalgjitë, i respektoj. I kam zili të gjithë ata për të cilët këto nocione materializohen, kthehen në një forcë vepruese, si graviteti tokësor. Por unë e kam ndier veten të shkëputur nga ky lloj graviteti, të flakur e të braktisur në një boshllëk mospërfilljeje. Nostalgjitë u kthyen për mua në një luks

mjegullor. Asnjë motiv i tillë s'ka lidhje me mosikjen time dhe vajtjen të nesërmen në varreza, ku nuk kisha shkelur ndonjëherë. Për të gjithë e në të gjitha pikëpamjet kam qenë e jam njeriu kot, i humbur.

Të nesërmen, në qytezë gdhiu një ditë e vrenjtur dhe mendja më vajti tek ikanakët në det. Pleqtë – jetoj me nënën dhe babanë në një apartament dy dhoma, kuzhinë – as e morën mundimin të më pyesnin për shkaqet e mungesës sime gjatë ditës së djeshme. Ata qenë mësuar me mungesa të tilla, prej vitesh s'më pyesnin më ku veja e me se merresha dhe prania ime në shtëpi natën u mjaftonte të flinin të qetë. Mendja, pra, më vajti tek ikanakët, ua qava hallin kur vura re kohën e vrenjtur, mirëpo disa procese biologjike në organizmin e njeriut kryhen pavarësisht gjendjes emotive: po më grinte uria. U veshja e dola dhe pleqtë i lashë tek pinin kafe kokë më kokë në kuzhinë, pasi u hodha përmes derës së hapur një “mirëmëngjesi” të mbytur.

Nuk besoj të gjendet në botë një qoshe më e pluhurosor se qyteza jonë. Pluhurin e sheh ngado: në tarracat e pallateve, mbi tjegullat e shtëpive të ulëta, nëpër rrugë, në trotuare, mbi lulet e bordurat e lulishtes së vetme në qendër, ku është i përhershëm si sheqeri pluhur mbi një tortë butaforike vitrine. Pluhuri të spërkat leshrat e kokës sapo del nga shtëpia, të futet në veshë, në vrimat e hundëve, ai të shtresohet

në mushkëri e të ndjek kudo që vete, në klub, në restorant, deri brenda në shtrat. Kam qenë nja dhjetë vjeç kur pranë bregut të lumit në periferinë e qytezës, mbushur me shtëpiza dhe baraka gabelësh, u ngrit një fabrikë çimentoje – e tipit të shekullit të kaluar, thonë ata që marrin vesh – ku më shumë se çimento prodhohet pluhur. Më të vjetrit pohojnë se që nga ajo kohë nisi vdekja e ngadaltë e qytezës.

“Tani do të ndodhesha matanë detit”, mendova kur shkela në trotuar dhe më përshkoi një dridhmë. Pamja e qytezës në atë mëngjes të hirtë marsi m’u duk tmerrësisht e vjetër, aq e vjetër sa pata dëshirë të ngashërehesha. “Qyq, i thashë vetes, ç’të ka hipur?” Vajta drejt e në klub. Për të shuar urinë, duhej të kisha shkuar më parë nga qebaptorja “Bregu i lumit”, por kohët e fundit u fol se pronari i saj, Arsen Mjalti, ish-brigadier në fabrikën e çimentos, gatuante qofte me përbërje të dyshimtë. Gamën e dyshimeve, që nisnin me thashethemet për përdorim mishi lope të ngordhur e përfundonin me mish qeni, e vërtetonin diarretë e klientëve nga qyteza, të cilët, në mungesë të fakteve për t’i dhënë një hu të shëndoshë Arsen Mjaltit, i bojkotuan qebaptoren, ku s’gjeje më veç ca miq të afërt të pronarit dhe klientë të rastit, transit nëpër qytezë. Mundet, e gjithë kjo të qe një zhurmë e kotë, e kurdisur nga dashakëqijtë ziliqarë; thuhej se ish-brigadierit po i ecte fjollë dhe, po të vazhdonte kështu, do të vinte

aq para sa për pak vjet të blinte dhe vetë të famshmin hotel “Dajti”.

Klubi qe bosh. Për fatin tim, tutje ekspresit të kafesë, në banak, sytë më zunë një varg shishesh me konjak “Skënderbeu”, shijen e të cilit kisha kohë pa e provuar. S’e hapa gojën, banakierja e dinte ç’duhej të bënte. Fillimisht më vuri përpara një dopio, pastaj zjeu kafenë. Me filxhanin në njërën dorë e gotën në tjetrën, zura vend pranë xhamit. Aty pihet në këmbë, në ca tryeza të ngushta, të larta. Pa e zgjatur, mora konjakun dhe e ktheva me një frymë. Ndihesha i ligështuar, pre e një dëshire për t’u shkrirë në vaj, sa s’kishte forcë të më shpëtonte nga turpi i një skene qesharake në sy të banakieres, përveç konjakut. U lehtësova vetëm si ktheva dopion e tretë. Shpirti m’u qetësua, kafsha që më gërricte me thonj kraharorin u tulat dhe mora dopion e katërt, të cilën zura ta pija ngadalë, me gllënjka të vogla, duke e shoqëruar nga pak me kafenë ende të paprekur. Në rrugë njerëzit qenë të rrallë ja ngase ai mëngjes turivrenjtur nuk ishte aspak miqësor për t’i ftuar të dilnin nga shtëpitë, ja ngase si ditë e diel ata vazhdonin të flinin ose thjesht të rrinin shtrirë me sytë në tavan, të sigurt se jashtë nuk i priste ndonjë gjë më interesante. Atë ditë, qyteza sikur bënte gjumin e vdekjes. Desha të shkoja te lulishtja, të vija ulërimën: Bashkëqytezarë të nderuar, zgjohuni! Të gjithë ikën, ju lanë pendët...

Nuk lëviza. Vazhdova të ktheja me gllënjka të vogla konjakun derisa e zbraza gotën dhe mora të pestën. Atëherë ndjeva nën lëkurë një butësi prej kadifeje. Kush nuk e ka provuar, s'mund ta kuptojë ç'është. Bota vjen në baraspeshë, arsyetimi kthjellohet. Në shpirt ngadhënjën drejtësia, më saktë ndjenja e drejtësisë, dhe je në gjendje të gjykosh qartë, pa komplekse, ose, të themi, pa frikë. Pikërisht atëherë m'u mbush mendja të shkoja nga varrezat. Unë s'kisha qenë kurrë në varreza, por ato çaste vajtja atje m'u duk veprimi më i natyrshëm që duhej të kryeja. M'u duk se qe një veprim i domosdoshëm, të cilin duhej ta kisha bërë prej kohësh dhe u llahtarisa kur mendova se në jetën time s'kisha vajtur ndonjëherë andej. Tek pija edhe gotën e pestë, unë nuk e dija se atje do të përplasesha me një njeri që në qytezë thirret me emrin Xhoda i Marrë. Po ta dija, s'do të kisha vajtur.

Ai po dilte nga hyrja pa flegra dyersh e varrezës së rrethuar nga një mur tullash të kuqe me vrime, i lartë gati një bojë njeriu. Për këtë arsye nuk e vura re, ndryshe do t'i qeshë shmangur. M'u shfaq përballë befaz, siç i del njeriut në ëndërr një lugat. Ishte i parruar, flokët i tallandiseshin nga era. Përmes kapotës ushtarake të shkopsitur i dukej gjoksi leshator e për një çast mbeta i shtangur nën vështrimin e syve të tij. Në dorë mbante një shufër hekuri të gjatë. Qëndroi në vend përpara meje, me një pamje sikur diçka rrëmonte në kokë, dhe

më përfshiu me një vështrim tërë urrejtje. Tek shihja sytë e tij gjak, m'u kujtua shprehja sipas së cilës të dehurit i hap rrugë edhe i marri. Mirëpo, duket, unë s'isha aq i dehur, kurse ai jo dhe aq i marrë: kuptova se në varreza mund të futesha vetëm po të kaloja përmbi të.

Me të kapërcyer çastin e shtangies, pata frikë se mos ai më qëllonte. Por edhe po të më qëllonte, vetëm do të strukja kokën midis supeve, do të ngrija duart në një përpjekje për t'u mbrojtur, si kisha bërë dikur, sa herë atij, si drejtor i shkollës, i hipnin vrundujt e tërbimit dhe për t'i shkarkuar gjente gjithmonë ndonjë viktimë midis nxënësve. Unë isha nga viktimat e preferuara. Kësaj radhe ai nuk më goditi as me shuplakë, as me shufër. Nuk më tha as maskara, as kopuk, as delenxhi. Më mbajti të mbërthyer me vështrimin e syve gjak dhe unë, pa i bërë dot ballë vështrimit të tij, vura majat nga thembrat.

1.

Xhoda i Marrë ka qenë i pari që përdori Xndaj meje cilësimin “i pandreqshëm”. Edhe sot e kësaj dite e kam të gjallë skenën kur këtë fjalë ai ia përplasi tim eti në zyrën e drejtorisë, e ky, për kompensim, në shenjë miratimi, më dha një flakërimë turinjve, si të donte të më nguliste në kokë se isha vërtet ashtu si thoshte drejtori. Sikur drejtori të shtyhej më tej, për shembull të thoshte se unë isha një kriminel i lindur, megjithëse sapo i kisha mbushur të katërmbëdhjetat, im atë njëlloj do ta miratonte, me po atë flakërimë turinjve. Ka shpirt të butë, por atëherë e urreja, madje diçka më tepër se edhe vetë drejtorin.

Nuk më kujtohet në ç'rrethana e hëngra dajakun e parë nga Xhoda. Me siguri për ndonjë nga ato arsyt e rëndomta në një shkollë qyteze, ku rrahja e nxënësve pranohej heshturazi dhe mësuesit e dinin se nga prindërit s'do t'u vinte ndonjë ankesë. Stilet e rrahjeve ishin të ndryshme, gjithsesi me kujdesin për të mos lënë shenja. Deri në klasë

të pestë nuk isha rrahur. Thjesht sepse në katër klasat e para qëllova me një mësuese që s'e kishte këtë huq. Në klasën e pestë u bëmë me mësues të ndryshëm, huqet e tyre ishin të ndryshme dhe, duke kaluar nga dora në dorë, patëm rastin të bindeshim se gjatë katër vjetëve të parë kishim qenë fatlumë. Këtu nis e keqja. Unë s'isha rrahur ndonjëherë as në shtëpi, sepse, si thashë, im atë që një tip i squllët, kreu i familjes në të vërtetë ishte nëna. Por edhe kjo s'e kishte huq të rrahurit. Kurse shokët e mi, shumica fëmijë punëtorësh, zhdëpeshin shpesh, në shtëpi e në shkollë.

Tani ndiej një shtrëngim në fyt kur kujtoj tmerrin me të cilin prisja çastin kur edhe unë do të rrihesha. Që do të vinte ky çast, as e vija në dyshim. Një gjë nuk e kisha çuar nëpër mend: se dajakun e parë do të ma jepte drejtori. Qe burrë i frikshëm, i vetmi të cilit edhe djemtë më kokëkrisur i shmangeshin. Kur dilte ai përpara shkollës, mësuesit vështronin tërë shqetësim nga turma e nxënësve dhe shpesh kam menduar se ata ia kishin frikën më tepër se ne, fëmijët. Këtë frikë e përfytyroja pak a shumë të ngjashme me timen, domethënë frikë nga dajaku, atje, në zyrën e drejtorisë, ku s'isha futur ndonjëherë e s'më brente meraku të futesha. E kisha të qartë ç'pësonte një djalë po të thirrej atje.

Rrahja e parë që për mua një traumë. Meqë nuk më kujtohet arsyeja, do të thotë se ka qenë një rrahje e kotë, fjala vjen për shkak të

ankesës së ndonjë mësueseje, së cilës mund t'i kisha bërë zhurmë, ose të ankesës së ndonjë vajze, së cilës mund t'i kisha shkukur gërshetat. Shkaqet mund të qenë të tjera, nga më të ndryshmet, p.sh. mund të kisha qeshur ose lëvizur në rresht kur drejtori mbante fjalimet e tij përpara shkollës. Por mundet radha më erdhi për t'u rrahur thjesht, ngaqë, midis djemve të qytezës, qeshë nga të rrallët që ende s'e kisha provuar në kurriz zdrugun e drejtorit.

Pasi më shkuli veshët, flokët në tëmtha, pasi më dha ca shuplaka, shijen e të cilave do ta provoja shpesh, unë dola nga dera e drejtorisë pa lëshuar pikë loti. I çakërdisur, vajta drejt e në shtëpi, iu ankova tim eti. Isha në atë moshë kur fëmija beson se babai është qenia më e fortë e rruzullit, ajo qenie që e mbron dhe i del zot kur e marrin nëpër këmbë. Trauma ime nisi pikërisht me këtë. Deri atëherë unë nuk e njihja tim atë, e përfytyroja ndryshe nga ç'ishte. Do të duhej të kalonin pak vjet që të kuptoja se ai qëndrim i tij prej frikashi servil, nga i cili do të pësoja një zhgënjim të pariparueshëm, nuk përcaktohej vetëm nga karakteri i tij i squllët.

Të nesërmen, ai më shoqëroi në zyrën e drejtorit. Ta dija se do t'i përulej në atë mënyrë, nuk do t'i kisha treguar asgjë. Do të kisha pranuar të rrihesha dhjetë herë në ditë vetëm për të mos parë në sytë e tim eti frikën. Kjo skenë poshtërimi do të përsëritej shpesh me ndryshimin se më pas, im atë, që s'kishte vënë dorë mbi mua, do ta mësonte

këtë zanat dhe do ta ushtronte me zell sa herë thirrej në shkollë nga Xhoda i Marrë për t'u vënë në dijeni të prapësive të mia, derisa mbërrita në klasën e shtatë, kur më në fund Xhoda shqiptoi cilësimin “i pandreqshëm”, unë hëngra flakërimën që përmenda më sipër e, me sa dukej, do të mbeteshia i pandreqshëm përjetë.

Po le të kthehem te dita kur, pas rrahjes së parë, bëra zbulimin fatal: im atë nuk ishte i fortë, im atë ishte frikacak, njëlloj si të tjerët, si mësuesit, si të gjithë ata, që vetëm hija e Xhodës u kallte frikën. Isha dymbëdhjetë vjeç, në klasën e pestë. Tani, pas afër tridhjetë vjetësh, them se atë pasdite kam qarë sa për tridhjetë vjet. Dhe u arratisa nga shtëpia. Më gjetën të nesërmen duke fjetur në një stol, në Tiranë, në parkun përballë hotel “Dajtit”. Po vdisja nga lodhja, uria dhe tmërri. Nuk e dija se ky zhgënjim naiv ishte vetëm fillimi i një vargu zhgënjimesh. Por asnjërin prej tyre nuk e përjetova me atë intensitet tragjik. Sepse për mua babai kishte vdekur, kjo nuk riparohej më. E meqë Xhoda kishte vrrarë tek unë imazhin e babait, në mënyrën time vendosa të hakmerresha.

Atëherë banonim në të njëjtin apartament dy dhoma e kuzhinë ku vazhdojmë të banojmë edhe sot. Kam pasur e kam një motër pesë vjeç më të madhe. Por ajo nuk hyn në historitë e mia, nëse mund të quhen histori mediokritetet e jetës time.

Sepse jeta ime ka qenë mediokre, jetë e një njeriu që nuk ishte kurrkush e nuk u bë dikush, një jetë anonime e shkrirë në anonimatin e një lagjeje të humbur, në një qytezë të humbur, sido që pranë kryeqytetit. Motra ka qenë vazhdimisht larg shtëpisë, si në kohën për të cilën bëhet fjalë, kur ishte konviktore në pedagogjike, si më vonë, kur filloi punën mësuese në një fshat verior, e mbeti andej.

Pallati ku banoj ndodhet pranë qendrës së qytezës. Përballë tij, matanë lulishtes, buzë sheshit të shtruar me asfalt, ndodhet një tjetër pallat, katin e parë të të cilit e zënë dyqanet e ushqimores, metrazheve, rrobaqepësia dhe klubi. Klubi i ka dhënë famë pallatit përballë, veçanërisht sheshit. Aty janë zhvilluar përlëshjet më spektakolare midis individësh, ose grupesh rivale, përlëshje që qyteza nuk i merrte seriozisht, ndoshta sepse jeta e saj s'mund të përfytyrohej pa ngjarje të tilla, ndoshta ngaqë njerëzit ishin mësuar me to, siç u mësuan më vonë të shihnin filma përpara ekraneve të televizorëve. Në atë kohë në qytezë nuk ekzistonte televizori. Por kronika e zezë nuk mungonte. Shumica e njerëzve janë të mendimit se në larminë e kësaj kronike rolin vendimtar e ka luajtur pluhuri. Kur ai bashkohet me avujt e alkoolit, i tërbon bashkëqytezarët e mi. Ata janë shumë qejflinj e tepër xhelozë. Dy gjëra që s'mund të bashkëjetojnë në paqe. Pastaj, në përgjithësi, janë punëtorë me krahë e grushte të fuqishme. Ç'duhet më shumë për lulëzimin e një kronike të zezë? Sidoqoftë, ajo nuk u pasqyrua

kurrë dhe sociologët për informacion mund t'u drejtohen organeve kompetente, ku shpresoj se nuk mungon një inventar i bëmave të qytezës. Ndoshta aty do të gjejnë edhe dosjen e njëfarë Thesar Lumi. Ky jam unë.

Them “ndoshta”. Më duket sikur i jap pak si shumë rëndësi vetes duke e përfytyruar me një dosje të mundshme. Kam qenë e jam njeri i dorës së fundit dhe me këtë supozim këndellës për dosje nuk dua të fyej asnjërin nga ata që kanë pasur nderin të konsiderohen të denjë për një vlerësim të tillë. Më vjen mirë në këtë rast t'u besoj atyre zërave, sipas të cilëve ishe apo nuk ishe i rëndësishëm, mjafton të lëshoje hije mbi tokë për të pasur dosjen përkatëse. Nëse është kështu, do të isha i lumtur. Duket, në një kohë kur mendoja se nuk ekzistojnë në këtë botë, ka pasur të tjerë që mendonin ndryshe. Vërtet u jam mirënjohës.

Po i bëj qejfin vetes, pra, dhe po pranoj se e kam pasur një dosje. Nuk e di ç'mund të jetë shkruar aty dhe me siguri nuk do ta marr vesh kurrë. Veç një gjë mund ta them edhe unë: aty mungojnë faktet e vërteta, që në një mënyrë ose në një tjetër mund të konsiderohen veprime kriminale. Mirëpo ato s'mund të jenë në dosje, sepse, kur i kam kryer kam qenë fëmijë. I kam kryer në atë kohë kur, papritur, për arsye të pakuptueshme, im atë iu nënshtrua Xhodës së Marrë dhe humbi në sytë e mi. Kështu që unë vendosa të hakmerresha.

Në këtë pikë, në rrëfimin tim, vjen e futet Vilma. Më saktë kujtimi i saj. Vilma nuk është më. Prej kohësh.

2.

Në trurin tim kohët bëhen lëmsh, e kam të vështirë të përcaktoj nëse qysh në fëmijëri Vilma ishte vajza, të cilën nuk kishte djalë që të mos e ëndërronte. E kam të vështirë të përcaktoj nëse qysh në fëmijëri ajo qe e destinuar të kthehej në mollë shërri e një qyteze sherrxhinjsh. Mendja ime e plogët mezi çan shtresimin e viteve, atë tis mjegullor, përtej të cilit zgjerohet universi i fëmijërisë dhe, më së fundi, mua më vjen para syve Vilma. Ajo që kam njohur kur isha i mitur dhe vetja më dukej burrë. Sepse në qytezë fëmijët hynin shpejt në burrëri.

Arrij ta shoh përtej asaj mjegulle. Ja tek është, prapa kangjellës prej hekuri. Rrinte vazhdimisht prapa kangjellës e prej andej vështronte kalimtarët në rrugë. Kurse tani, prapa po asaj kangjelle, me të njëjtën ngjyrë si dikur, të zezë, kalimtarët mund të shohin tek rri ulur mbi stol, me sytë e ankthshëm prej të çmenduri, Xhodën e Marrë. Rri aty si një

qen rojë. Çmenduria e tij vjen ngaqë kujton se Vilma ndodhet brenda dhe ai qëndron në gatishmëri me shufrën e hekurit në pritje të horrave. Qyqari nuk e ka ditur se Vilma ishte e paprekshme. Nuk e ka ditur se, kur vinte puna për Vilmën, hija e tij e frikshme nuk ishte në gjendje të zmbrapste kurrkënd. Diçka tjetër e ruante Vilmën dhe mjerë kush guxonte t'i prekte një qime floku. Edhe njëqind qen të vendoste Xhoda rreth shtëpisë, edhe njëqind zagarë të nxirrte në rrugë për ta shoqëruar, nuk do ta ruanin vajzën e tij më mirë se Fagu.

Më vjen keq. Më vjen të çmendem. Dua të flas për Vilmën e më del përpara Fagu. Dua të kujtoj sytë e saj të kthjellët me atë kaltërsi prej deti të thellë e më dalin përpara ca sy të zinj, vazhdimisht inatçorë. Mezi çaj dendësinë e mjegullës për të gjetur atë fytyrë të qetë inteligjente, kur ia beh fytyra përjetësisht e zymtë e Fagut. Derisa të më sosen ditët, këto fytyra do të vijnë tek unë si plotësim i njëra-tjetrës. Sapo më shfaqet njëra, vjen tjetra për ta përzënë. Janë pastaj çastet e atij makthi llahtar kur në ëndërr më shfaqet një imazh i përçudshëm, mbivendosja e dy fytyrave. Një Vilmafag ose një Fagovilmë. Gjithçka është e prishur, pa ngjyrë. Gjithçka e shkatërruar, pa shprehje. Dekompozimi i vdekjes nuk do ta përçudnonte më keq një fytyrë. Ndonëse rrallë ky imazh vjen e më ngacmon nëpër gjumë, si për të më kujtuar se s'do të më shqitet kurrë. Unë zgjohem i mbytur në djersë, me zemrën